SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1887

av Malin Larsson m.fl. (S)

AI- och datacenteretableringar med nationellt ansvar och regional samhällsnytta

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi för stora AI- och datacenteretableringar där staten tar ett tydligare ansvar för samordning, energiförsörjning och långsiktig samhällsnytta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stora AI- och datacenteretableringar bidrar till ny elproduktion, ett robust energisystem och ett effektivt tillvaratagande av spillvärme samt att hushåll och övrigt näringsliv inte belastas med oskäliga kostnader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja regional återbäring genom arbetstillfällen, forskning, innovation och kompetensförsörjning samt stärka möjligheterna för svenska företag, universitet och offentlig verksamhet att få tillgång till beräkningskapacitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommuners och regioners förutsättningar att hantera stora AI- och datacenteretableringar med hänsyn till miljö, säkerhet, närboende och lokalsamhällenas intressen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utvecklingen av artificiell intelligens går snabbt och kommer att få stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft, produktivitet och framtida välstånd. Sverige har goda förutsättningar att attrahera investeringar i AI och digital infrastruktur. Det skapar möjligheter till nya företag, arbetstillfällen, forskning och teknisk utveckling.

Det gäller inte minst Västernorrland. Vårt län har under generationer bidragit till Sveriges utveckling genom skogen, vattenkraften, industrin och en omfattande produktion av förnybar energi. Här finns mark, energi och industriell kompetens som gör länet attraktivt för nya stora investeringar.

Planerna på AI- och datacenteretableringar i Torsboda, Nysäter och Töva i Sundsvallsområdet, Hamre i Sollefteå kommun samt möjligheterna till en etablering i Ljungaverk i Ånge kommun visar på ett växande intresse för Västernorrland. Projekten befinner sig i olika skeden men aktualiserar gemensamma frågor om energiförsörjning, markanvändning och långsiktig samhällsnytta.

Stora datacenter kan kräva omfattande markområden och mycket stora mängder el, samtidigt som antalet permanenta arbetstillfällen kan vara relativt begränsat. Därför måste investeringarnas långsiktiga värde för samhället vägas mot de resurser som tas i anspråk.

Västernorrlands elproduktion är en viktig tillgång för hela Sverige. Samtidigt behöver befintlig industri och nya företag tillgång till el för att kunna växa, ställa om och skapa fler arbetstillfällen. Stora datacenteretableringar får inte leda till att hushåll och andra företag får bära oskäliga kostnader eller att annan viktig industriell utveckling trängs undan.

Här behöver staten ta ett tydligare ansvar. Enskilda kommuner ska inte ensamma behöva hantera etableringar vars elbehov och konsekvenser sträcker sig långt utanför kommungränsen. Det behövs nationell samordning och tydliga förutsättningar för att stora elintensiva etableringar ska bidra till ett robust energisystem. Stora datacenter bör därför bidra till investeringar i ny elproduktion och nödvändig elnätskapacitet. Även möjligheterna att ta till vara spillvärme för exempelvis fjärrvärme och andra verksamheter behöver utvecklas.

En annan central fråga är vad de regioner som möjliggör etableringarna får tillbaka. När Västernorrland bidrar med mark, energi och infrastruktur ska investeringarna också bidra till långsiktig utveckling i länet. Det handlar om arbetstillfällen, möjligheter för

lokala företag, utbildning, forskning och innovation. Staten bör därför verka för att större etableringar skapar varaktig regional samhällsnytta.

Här har våra universitet och högskolor en viktig roll. Mittuniversitetet är betydelsefullt för forskning, utbildning och kompetensförsörjning i Västernorrland och Jämtland. Nya AI- och datacenteretableringar kan skapa möjligheter till forskningssamarbeten, utbildning, praktikplatser och innovationer. Det är också viktigt att svensk forskning, utbildning, företag och offentlig verksamhet får tillgång till den beräkningskapacitet som byggs upp, på långsiktigt hållbara villkor.

Sverige ska inte enbart tillhandahålla mark och el för den globala AI-utvecklingen. Vi ska också vara med och utveckla tekniken, kunskapen och framtidens företag. Samtidigt måste den oro som stora etableringar kan väcka tas på allvar. I Töva utanför Sundsvall har närboende uttryckt oro över hur ett planerat AI-datacenter kan påverka deras vardag och närmiljö. Det handlar bland annat om buller, trafik, barns skolvägar och påverkan på natur och boendemiljö.

För den som bor nära en planerad etablering handlar det inte bara om investeringar och arbetstillfällen, utan också om tryggheten i det egna hemmet. Därför behövs tidig och öppen dialog, tillförlitliga beslutsunderlag och en ordentlig prövning av konsekvenserna för människor och miljö. Kommunerna behöver också ha goda förutsättningar att företräda invånarnas intressen i mötet med stora internationella företag.

Sverige behöver framtidens investeringar och ska ligga långt fram inom AI och digitalisering. Men utvecklingen kräver ett tydligt nationellt ansvar för energiförsörjning, samhällsnytta och regional utveckling. När Västernorrland bidrar med de resurser som gör framtidens digitala utveckling möjlig ska också jobben, forskningen, innovationerna och tillväxten komma vår region till del.

Malin Larsson (S)

Peter Hedberg (S) *Anna-Belle Strömberg (S)*